

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Bemyndigande att underteckna en överenskommelse mellan regeringen, idéburna organisationer inom integrationsområdet och Sveriges Kommuner och Landsting

3 bilagor

Efter dialog mellan företrädare för Integrations- och jämställdhetsdepartementet, idéburna organisationer inom integrationsområdet och Sveriges Kommuner och Landsting har ett förslag till överenskommelse upprättats. Förslaget har den lydelse om framgår av *bilaga 1*.

Regeringen bemyndigar det statsråd som har ansvar för politiken för det civila samhället eller den som han eller hon sätter i sitt ställe att underteckna en överenskommelse med de organisationer som omfattats av dialogen och Sveriges Kommuner och Landsting, i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget.

Regeringen bjuder in de idéburna organisationer inom integrationsområdet som har omfattats av dialogen och Sveriges Kommuner och Landsting att ansluta sig till överenskommelsen enligt instruktioner på hemsidan: www.regeringen.se/dialogideellsektor.

Utdrag till

Statsrådsberedningen/SAM
Justitiedepartementet/SIM
Utrikesdepartementet/UP
Socialdepartementet/HS
Socialdepartementet/ST
Socialdepartementet/FH
Finansdepartementet/BA
Finansdepartementet/KE
Utbildningsdepartementet/SV
Näringsdepartementet/ENT
Kulturdepartementet/KT
Arbetsmarknadsdepartementet/A
Sveriges Kommuner och Landsting
De organisationer som omfattats av dialogen, se *bilaga 2*

Överenskommelse
mellan
regeringen,
idéburna organisationer
inom integrationsområdet
och
Sveriges Kommuner och Landsting

Innehåll

1. Parternas syfte och utgångspunkt	1
1.1 Regeringens syfte och utgångspunkt.....	1
1.2 De idéburna organisationernas syfte och utgångspunkt	3
1.3 Sveriges Kommuner och Landstings syfte och utgångspunkt	5
2. Genomförande av dialogen	7
2.1 Dialog med idéburna organisationer.....	7
2.2 Dialog med kommuner och statliga myndigheter	7
2.3 Information till riksdagspartierna.....	8
3. Gemensam vision.....	8
4. Gemensamma principer.....	9
4.1 Principen om självständighet och oberoende	9
4.2 Principen om dialog	10
4.3 Principen om kvalitet.....	10
4.4 Principen om långsiktighet.....	11
4.5 Principen om öppenhet och insyn	11
4.6 Principen om mångfald.....	11
4.7 Ett gemensamt åtagande.....	12
5 Teman i dialogen	12
5.1 Språk	13
5.2 Hälsa	14
5.3 Bostad	15
5.4 Arbete och sysselsättning.....	15
5.5 Utbildning/bildning.....	16
5.6 Mötesplatser	17
6 Organisationernas roll.....	18
6.1 Organisationernas självständighet och oberoende	18
6.2 Samverkan.....	18
7 Övergripande gemensamma slutsatser av dialogen	19
8. Åtgärdsplaner.....	20
8.1 Regeringens åtgärdsplan.....	21
8.2. De idéburna organisationernas åtgärdsplan	25
8.2.1 Åtaganden.....	26
8.2.2 Åtgärder.....	27
8.3. Sveriges Kommuner och Landstings åtgärdsplan	27

Överenskommelse mellan regeringen, idéburna organisationer inom integrationsområdet och Sveriges Kommuner och Landsting

1. Parternas syfte och utgångspunkt

1.1 Regeringens syfte och utgångspunkt

Den 15 januari 2009 fattade regeringen beslut om att inleda en dialog om relationerna mellan regeringen, Sveriges Kommuner och Landsting samt de idéburna organisationer som arbetar med mottagande av asylsökande, nyanländas etablering samt integration (IJ2009/60/UF). Denna dialog är en del i regeringens samlade integrationsstrategi, som syftar till att bryta utanförskap och bland annat finna mer effektiva vägar till nyanländas etablering.

Regeringen bedömer i integrationsstrategin (skr. 2008/09:24) att integrationspolitiken bör fokusera på:

- ett effektivt system för mottagande och introduktion för nyanlända,
- fler i arbete och fler företagare,
- bättre utbildningsresultat och likvärdighet i skolan,
- bättre språkkunskaper och utbildningsmöjligheter för vuxna,
- en effektiv bekämpning av diskriminering,
- en positiv utveckling i stadsdelar med utbrett utanförskap, samt
- en gemensam värdegrund i ett samhälle som präglas av en tilltagande mångfald.

I samtliga dessa delar bidrar redan idéburna organisationer, och skulle kunna göra så ytterligare för att målen ska kunna uppnås. Regeringen vill ta tillvara den kraft som finns inom de idéburna organisationerna. Varje organisation formulerar självständigt sin roll utifrån sina egna värderingar.

Ytterligare en utgångspunkt för denna dialog är den överenskommelse inom det sociala området som ingicks år 2008 mellan regeringen, idéburna organisationer och Sveriges Kommuner och Landsting (IJ2008/2110/UF). Övergripande syften med dialogen och överenskommelsen på det sociala området har varit att:

- stärka de idéburna organisationernas självständighet och oberoende roll som röstbärare och opinionsbildare, samt

- stödja framväxten av en större mångfald av utförare och leverantörer av tjänster inom det sociala området.

En för parterna gemensam utgångspunkt i överenskommelsen är att ett gott samspel mellan den offentliga sektorn och det civila samhället är centralt för en god samhällsutveckling och att den ideella sektorn är en resurs för att utveckla välfärden – inte en potentiell besparingsmöjlighet.

Regeringens syfte med dialogen på integrationsområdet är att förtydliga relationen mellan staten, kommunerna och den ideella sektorn i arbetet med nyanländas etablering och integration och att utveckla former och metoder så att de idéburna organisationerna kan medverka i och skapa bättre förutsättningar inom dessa områden.

Dialogen ska vidare inventera den ideella sektorns verksamheter på området och villkoren för dessa samt identifiera hinder och föreslå hur staten kan undanröja dessa. I likhet med dialogen inom det sociala området ska denna dialog belysa hur idéburna aktörer kan utvecklas som utförare utan att förlora sin självständiga roll.

Dialogen ska stärka de idéburna organisationernas roll när det gäller nyanländas etablering i det svenska samhället.

Med nyanlända invandrare avser regeringen personer med uppehållstillstånd som vistats i landet i ett fåtal år. Regeringen anser att det av praktiska skäl är ändamålsenligt att vissa stödåtgärder erbjuds till invandrare som grupp under den första tiden i Sverige. Däremot bör inte en individs tillgång till särskilda insatser efter denna period bestämmas utifrån om denna har invandrat, utan samma tillgång till service bör gälla för den som invandrat som för övriga invånare i landet. Till exempel kan särskilda etableringsinsatser för nyanlända skyddsbehövande med flera och deras anhöriga sträcka sig över högst två år. Eventuella fortsatta insatser ska därefter baseras på individens behov och erbjudas på samma grunder som för alla andra invånare i landet. I andra sammanhang kan tiden vara såväl kortare som något längre, till exempel kan nyanlända elever i skolan behöva stöd olika länge.

Andra aktörer än staten kan också av olika skäl välja att inkludera andra människor i sitt arbete med nyanlända än vad regeringens riktade etableringsinsatser gör. Regeringen ser därför inte något behov av att i detta sammanhang generellt definiera exakt under hur lång tid personer ska räknas som nyanlända i Sverige.

De sex principerna utifrån vilka relationerna mellan staten, kommunerna och organisationerna ska byggas, är centrala i denna överenskommelse

liksom i överenskommelsen inom det sociala området. Regeringen har för avsikt att följa upp denna överenskommelse inom integrationsområdet som en del av det uppföljningsarbete som redan pågår med principerna som utgångspunkt. Formerna för arbetet kommer att diskuteras med parterna.

1.2 De idéburna organisationernas syfte och utgångspunkt

Ett stort antal idéburna organisationer med verksamheter inom integrationsområdet har deltagit i dialogen. Det är av stor vikt för dem att tydliggöra syften med och utgångspunkt för en aktiv medverkan i processen, vilka är:

- Att som oberoende och självständiga aktörer bidra med kompetens och erfarenhet till nyanländas etablering och integration på ett mer effektivt sätt.
- Att definiera villkor för relationen mellan de idéburna organisationer som arbetar med nyanländas etablering och integration och den offentliga sektorn.
- Att i dialog och samverkan med regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting identifiera och undanröja hinder samt föreslå och genomföra åtgärder som underlättar individers etablering och som förbättrar samhällets förmåga att anpassa rådande strukturella och institutionella förhållanden när det gäller integration.

De idéburna organisationerna har under dialogen inom integrationsområdet presenterat ett perspektiv som omfattar behov och hinder som de nyanlända och organisationerna möter vid introduktionen och etableringen i det svenska samhället. Detta är ett övergripande perspektiv som inte exkluderar förekomsten av goda exempel hos myndigheter, kommuner och landsting. Många medarbetare och verksamheter har hög ambitionsnivå och utvecklas i rätt riktning. I ett helhetsperspektiv finns dock brister och behov som bör åtgärdas och tillfredsställas.

De organisationer som deltagit i dialogen anser att integrationsprocessen har sin början när en person anländer till Sverige. Begreppet *nyanländ* innefattar för de flesta organisationer den som nyligen landat på svensk mark för första gången.

Organisationerna betonar vikten av att integrationspolitiken omfattar alla från nyanlända asylsökande och andra nyanlända till invandrade barn, ungdomar och pensionärer som bott i Sverige under många år, men som

fortfarande behöver stöd. Organisationerna förstår integration som en ömsesidig anpassningsprocess hos den enskilde nyanlände och samhället.

Alla människors lika värde och de mänskliga rättigheterna är grunden för ett mångkulturellt samhälle. Ett effektivt integrationsarbete handlar om att motverka att grupper och individer marginaliseras och diskrimineras. Bristande anpassning på samhällsnivå när det gäller de nya samhällsmedlemmarnas behov och förutsättningar kan ge upphov till diskriminering.

Svenska språket är en av nycklarna till samhället. Utbildning i svenska som andraspråk har dock enligt organisationernas erfarenheter många brister, särskilt svenskundervisning för invandrare, sfi.

Modersmålsundervisning har alltför låg status i alla skolformer, trots att det är en förutsättning för en god andraspråksinläring.

Organisationerna efterlyser ett bredare perspektiv som lyfter fram att alla språk som den enskilde behärskar är en resurs i både arbets- och samhällsliv.

Det interkulturella perspektivet är avgörande för att samhällets institutioner ska kunna anpassa sig till de nya samhällsmedlemmarnas behov och förutsättningar. Kunskap och kompetens om interkulturell kommunikation saknas dock enligt organisationerna på alla samhällsområden, till exempel inom vård och omsorg, arbetsliv och utbildning. Det interkulturella perspektivet syftar till att utveckla ett förhållningssätt för att förstå andras villkor och bakgrunder. Kultur är inte statisk. Människan är inte bara kulturbärande utan också kulturskapande i en komplex verklighet som påverkas av ekonomiska, sociala, historiska och politiska omständigheter.

Organisationerna understryker att stora grupper med etnisk minoritetsbakgrund lever i marginalisering utan deltagande i samhällslivet.

Vidare understryker organisationerna vikten av att information finns på olika språk, av en tillgänglig hälso- och sjukvård för nyanlända samt skyddet för brukarens integritet och valfrihet, av att arbetslivet tar till vara nyanländas behov och kompetens, av att kommuner kan erbjuda bostäder i orter där det finns arbetstillfällen och av fungerande mötesplatser som utgår ifrån människors olika behov.

Organisationerna pekar på behov av att finna former för samverkan, både organisationerna emellan och mellan organisationer och den offentliga sektorn där organisationernas kunnande, erfarenhet och kompetens tas

till vara för att åstadkomma strukturella förändringar i samhället som bättre tillgodoser de nyanländas behov och tar tillvara deras resurser.

En grundläggande förutsättning för organisationernas verksamhet inom integrationsområdet är att tillgängliga resurser fördelas mellan samhällets olika aktörer inom detta område, dvs. i högre grad kommer de idéburna organisationerna till del.

1.3 Sveriges Kommuner och Landstings syfte och utgångspunkt

Kommunerna, landstingen och regionerna i Sverige ansvarar för merparten av den samhällsservice som finns. Bland de viktigaste uppgifterna som kommunerna sköter finns förskola och skola, socialtjänst och äldreomsorg. Landstingens viktigaste uppgift är att ansvara för hälso- och sjukvården.

Undersökningar visar att medborgarna uppskattar den service som kommuner ger.¹ Kommuner och landsting står ständigt inför nya utmaningar, i takt med att omvärlden förändras. Därför strävar kommuner och landsting alltid efter att förbättra sitt arbete och service. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) är en arbetsgivar- och intresseorganisation för landets alla kommuner, landsting och regioner. SKL driver medlemmarnas intressen och erbjuder dem stöd och service, för att på så sätt ge bättre förutsättningar för lokalt och regionalt självstyre. Visionen är att utveckla välfärden.

Mot denna bakgrund har SKL välkomnat att regeringen genom att initiera en dialog om integration vill skapa bättre förutsättningar för de idéburna organisationerna att delta i mottagandet och introduktionen av nyanlända. Förbundet anser att en framgångsrik introduktion är avgörande för hur väl Sverige lyckas med integrationspolitiken. Under den tid en person är nyanländ i Sverige är det avgörande att personen vid behov får rätt insatser i rätt tid för att nå en snabb och effektiv etablering i arbets- och samhällslivet. Med nyanländ avser förbundet de 3-4 första åren med uppehållstillstånd.

De idéburna organisationerna är en kraft för demokratisk förankring och vitalisering, för lokal och regional utveckling och för välfärdens förnyelse. Ett gott samspel mellan offentlig sektor och de idéburna organisationerna är centralt för en god samhällsutveckling.

De idéburna organisationerna kan sägas fungera som sociala mötesplatser där samspel och interaktion mellan människor utvecklas och demo-

¹ Se Svenskt kvalitetsindex (SKI) undersökningar av brukarnas attityder om kvalitet inom kommunala verksamhetsområden.

kratisk skolning sker, vilket i sin tur utgör en grund för mellanmänsklig tillit och tillhörighet till det lokala samhället.

Den svenska kombinationen av förtroende för samhällets institutioner och livskraftiga idéburna organisationer har varit och är en framgångsfaktor för social sammanhållning och ekonomisk utveckling.

Det finns en lång tradition av samarbete och samverkan mellan kommuner, landsting och regioner respektive de idéburna organisationerna. För att detta ska vara och förbli en styrka för samhällsutvecklingen som helhet behöver samspelet bygga på ett samförstånd om bägge parter uppdrag och inriktning.

Det är viktigt att den idéburna sektorn är och förblir en självständig kraft i svenskt samhällsliv som mobiliserar, aktiverar, organiserar, utmanar och debatterar. Men också en kraft som finns närvarande, både geografiskt och socialt.

Ur ett kommunalt perspektiv är det centralt att kommuner, landsting och regioner måste följa gällande lagstiftning, exempelvis lagen (2007:1091) om offentlig upphandling. Kommuner, landsting och regioner har också en rad uppgifter som består av myndighetsutövning. Sammantaget innebär detta vissa begränsningar för former och innehåll i samverkan med de idéburna organisationerna. En utveckling av samarbetet med de idéburna organisationerna måste alltid förhålla sig till detta. Lokala dialoger kan spela en viktig roll när det gäller att ytterligare förtydliga och att fördjupa organisationernas roll inom dessa ramar.

Det är också viktigt att statliga myndigheter är delaktiga i introduktionen av nyanlända. Även dessa bör bidra till att involvera den idéburna sektorn i introduktionen. I detta sammanhang är det av stor betydelse att kommunerna från och med december 2010 inte längre kommer att ha samordningsansvaret för etableringen av nyanlända. Detta blir i stället Arbetsförmedlingens ansvar. Därmed blir det ett snävare område där kommunerna kan samverka med den idéburna sektorn. Det innebär inte att sektorn blir mindre viktig, utan det ställer nya krav på samverkansformer mellan sektorn, kommunerna och staten.

I Sveriges kommuner, landsting och regioner finns ett ökande intresse för idéburna organisationer som samhällsaktör. Ett gott samspel grundar sig på intresse och respekt för varandras drivkrafter och förutsättningar som har beskrivits ovan. Förbundets förhoppning är att överenskommen mellan regeringen, de idéburna organisationerna och Sveriges Kommuner och Landsting ska främja denna utveckling.

2. Genomförande av dialogen

2.1 Dialog med idéburna organisationer

Dialogen om nyanländas etablering och integration inleddes under mars 2009 med nio dialogmöten. I dessa möten deltog sammanlagt ett 80-tal organisationer. Med utgångspunkt i vad som togs upp vid dessa möten kunde ett antal teman formuleras som därefter har legat till grund för den fortsatta dialogen. Dessa teman – *språk, hälsa, bostad, arbete och sysselsättning, utbildning/bildning* och *mötesplatser* – speglar de samhällsområden och verksamheter som enligt integrationspolitiken har stor betydelse för nyanländas etablering och integration.

Nästa steg i dialogen blev att möta samtliga tidigare inbjudna organisationer i en arbetskonferens den 23 april 2009. Syftet var att i seminarieform och utifrån de sex teman som formulerats ta fram förslag till åtgärder från såväl organisationernas som regeringens sida.

Många organisationer har stor kompetens på flera områden som är viktiga för nyanländas etablering och integration och många har också både lång och bred erfarenhet av att bedriva sådan verksamhet.

Erfarenheterna kan vara av skilda slag för organisationer med olika inriktning och verksamhet beroende på om det är en större eller en mindre organisation och var i landet organisationen är verksam.

2.2 Dialog med kommuner och statliga myndigheter

Kommuner och statliga myndigheter är aktörer som i stor utsträckning berörs av en eventuell överenskommelse. I det seminarium med ett tjugotal kommuner som anordnades den 12 maj 2009 inom ramen för dialogen, gavs många exempel på god samverkan med lokala idéburna organisationer och att man gärna skulle vilja utöka och utveckla denna. När det specifikt gäller arbetet med nyanländas etablering handlar det bland annat om samhällsorientering, svenskundervisning för invandrare och praktiskt mottagande av nyanlända. På dessa områden kan de idéburna organisationerna bidra i stor utsträckning och flera kommuner sade sig vilja utforska möjligheten att på ett mer aktivt och effektivt sätt ta tillvara den kompetens organisationerna besitter när det gäller nyanländas etablering och integration. Där kan en överenskommelse med principer vara ett verktyg för att närma sig samverkan på det lokala planet.

Myndigheterna påverkas av en eventuell överenskommelse främst genom sina direkta kontakter med idéburna organisationer och även genom att

flera av åtgärderna i regeringens åtgärdsplan har eller kommer att återspeglas i myndigheternas regleringsbrev och i nya samverkansformer där den ideella sektorn involveras. I dialogmötet den 19 maj 2009 där ca femton statliga myndigheter deltog, nämndes att man ville hitta nya samrådsformer för att förtydliga rollerna mellan de idéburna organisationerna och det offentliga samt för att öka sin egen kunskap om den ideella sektorn och dess villkor.

2.3 Information till riksdagspartierna

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet står bakom den gemensamma visionen och de gemensamma principerna i överenskommelsen inom det sociala området. Principerna för överenskommelsen inom integrationsområdet är desamma och dessa partier har under dialogen fortlöpande informerats om arbetet.

3. Gemensam vision

Nyanlända i Sverige utgör som alla människor en viktig tillgång och resurs, bland annat genom att bidra med kunskap och erfarenheter som ökar mångfalden i samhället. Att vara invandrare är en social situation, inte en egenskap hos individen. Etablering och integration bör för att lyckas vara processer där både den nyanlände så väl som majoritetssamhället gör det bästa för att ta tillvara allas resurser och tillsammans skapa förutsättningar för en bättre framtid.

Att värna de mänskliga rättigheterna, bland annat principen om alla människors lika värde, är grundläggande i integrationsarbetet. Arbeta mot diskriminering är avgörande för en framgångsrik integration. I diskrimineringslagen (2008:567) finns skydd mot diskriminering på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning och ålder. En grundsten i demokratin är tilliten till människans vilja att bidra till samhällets utveckling på olika sätt. De idéburna organisationerna erbjuder många vägar till ett engagemang som är avgörande för den utvecklingen och för nyanländas etablering.

Idéburna organisationer utgör både en förutsättning och ett uttryck för ett öppet och demokratiskt samhälle. Möjligheten att bilda, driva och delta i föreningslivet utgår från de grundläggande fri- och rättigheter som anges i regeringsformen: yttrandefrihet, informationsfrihet, mötesfrihet, demonstrationsfrihet, föreningsfrihet och religionsfrihet.

Många idéburna organisationer bedriver ett omfattande arbete på integrationsområdet och erkänns och ges förutsättningar för att utvecklas vidare.

Idéburna organisationer spelar en viktig roll för nyanlända under alla olika delar av individens etablering. Den nyanlända personen ska erbjudas de verktyg hon eller han behöver för att bli delaktig i beslut som rör henne eller honom och aktivt kunna påverka sin nutid och framtid. Det interkulturella perspektivet syftar till att utveckla ett förhållningssätt för att förstå andras villkor och bakgrunder. Kultur är inte statisk. Människan är inte bara kulturbärande utan också kulturskapande i en komplex verklighet som påverkas av ekonomiska, sociala, historiska och politiska omständigheter. Genom organisationernas flexibilitet, lokala förankring och självständighet från det offentliga bidrar idéburna organisationer bland annat till en större mångfald av utförare. Mångfalden av organisationer med uppgift att på olika sätt göra det svenska samhället tillgängligt för den nyanlände är viktig. De organisationer som verkar på etnisk grund utgör en särskild resurs i etableringsprocessen, inte minst på grund av sina medlemmars bakgrund.

Samhället tar tillvara den kraft och kunskap som finns inom de idéburna organisationerna. Därför ligger det också i det offentliga intresse att synliggöra vad de idéburna organisationerna på integrationsområdet har att erbjuda när det gäller nyanländas etablering och integration.

4. Gemensamma principer

Relationerna mellan det offentliga och idéburna organisationer verksamma inom integrationsområdet ska präglas av de sex principer som gäller för överenskommelsen inom det sociala området. Dessa ska revideras vart femte år och gäller sedan den 23 oktober 2008. Principerna är desamma i detta förslag, med undantag för ett förtydligande gällande integrationsdialogen i en av strecksatserna under principen om kvalitet. Principerna är vägledande för ett antal övergripande åtaganden som kan följas av konkreta åtgärder från såväl regeringens, Sveriges Kommuner och Landstings som de idéburna organisationernas sida. Principerna kan utgöra en grund för att formulera lokala överenskommelser med utgångspunkt i behov och möjligheter i den specifika kommunen.

4.1 Principen om självständighet och oberoende

– Idéburna organisationer och verksamheter formulerar sitt uppdrag i samhället utifrån sin värdegrund och är självständiga såsom röstbärare också i sin samverkan med andra aktörer.

– De idéburna organisationerna kan ha en kritiskt granskande roll som röstbärare och opinionsbildare. De ska kunna ha den rollen utan att riskera samverkan eller sitt ekonomiska stöd i förhållande till det offentliga.

4.2 Principen om dialog

– Alla människor är beroende av offentliga beslut och insatser. Ur ett rättighetsperspektiv är det viktigt att de som berörs av offentliga beslut själva eller genom sina intresseorganisationer kan hävda sina rättigheter samt intressen, till exempel krav på tillgänglighet, som bidrar till ett samhälle där alla är delaktiga.

– De idéburna organisationerna bidrar till att öka det demokratiska deltagandet och det folkliga inflytandet. Relationen mellan regeringen och de idéburna organisationerna ska präglas av ansvar och ömsesidighet, utgå från bådas förutsättningar och tillvarata bådas perspektiv och kompetens. För att ge bra förutsättningar för detta stöd till demokratin, bör formerna vara öppna, återkommande och präglas av ett inkluderande förhållnings- och arbetssätt.

– Dialog mellan regeringen och de idéburna organisationerna syftar till att bredda och fördjupa beslutsunderlag och till att skapa förståelse och förtroende för varandra.

– Dialogen som form och relationen mellan parterna behöver anpassas till de lokala och regionala förutsättningar som råder. Principerna i denna nationella överenskommelse är en viktig utgångspunkt för relationerna på samtliga nivåer.

4.3 Principen om kvalitet

– Verksamheter inom integrationsområdet bedrivs både av den offentliga sektorn, privata företag och av de idéburna organisationerna med den särskilda närhet, kunskap och kvalitet som dessa ger.

– I idéburen verksamhet erbjuds människor stöd och insatser som ska kännetecknas av hög kvalitet och tillgänglighet. Dessa verksamheters kvalitet ska följas upp och utvärderas för att kunna synliggöras, utvecklas och jämföras med andra aktörer.

– Den idéburna organisationen definierar kvaliteten i sin egen verksamhet. Ofta sker detta med utgångspunkt i brukarens egen

definition av kvalitet. De idéburna organisationernas särskilda kvalitet bör beaktas i utvecklandet av metoder för att mäta och fördjupa kvalitet.

– När den idéburna organisationen utför tillståndspliktig verksamhet eller verksamhet på uppdrag av det offentliga, ska organisationen följa de krav på kvalitet som anges i lagstiftning och som ställs av beställaren. Verksamhet som utförs på uppdrag av det offentliga ska, utöver att möta sådana kvalitetskrav som omfattar alla utförare, kunna redovisa den särart och kvalitet man därutöver arbetar med.

4.4 Principen om långsiktighet

– En bred politisk förankring är viktig när det gäller överenskommelser som berör förutsägbarhet och andra grundläggande villkor för de idéburna organisationernas långsiktiga planering och arbete. Detta för att de idéburna organisationernas existens, samhällsroll och utveckling är en angelägenhet för hela samhället.

– Idéburna organisationer bör ges sådana förutsättningar som möjliggör planering med långsiktighet och hållbar utveckling som grund.

4.5 Principen om öppenhet och insyn

– Det ömsesidiga förtroendet mellan den offentliga och den ideella sektorn bygger på viljan till öppenhet.

– För att så många som möjligt ska kunna engagera sig i befintlig eller nytillkommen verksamhet, och för att förtroendet för denna ska vara så stort som möjligt, krävs tillgänglig information och öppenhet i såväl offentlig som ideell sektor.

– Principen om öppenhet och insyn ska tillämpas så att den idéburna organisationens uppdrag kan fullföljas och inte heller medför skada för brukare, frivilliga, anställda, tredje parter eller organisationernas inre demokrati.

4.6 Principen om mångfald

– I en demokrati har individen rätt att kunna påverka sin vardag. Ett växande utbud av aktörer presenterar olika lösningar för att bryta ett socialt utanförskap – sitt eget eller någon annans. Där många idéburna verksamheter får växa, skapas utrymme för innovation.

– Begreppet mångfald betyder i detta sammanhang att samhället välkomnar idéburna organisationer och utförare med olika värdemässiga

eller metodologiska utgångspunkter. Olikheten är att betrakta som en tillgång i sig hos den mångfald av idéburna organisationer som bygger på demokratiska värden.

– Så väl regionalt som lokalt förändras behoven i ett samhälle under utveckling. Därför har både den offentliga och den ideella sektorn ett ansvar för att underlätta framväxten av nya organisationer och utförare samt olika former för samverkan och avtal.

4.7 Ett gemensamt åtagande

Överenskommelsen inom integrationsområdet vilar på samma grund av gemensamt åtagande som överenskommelsen inom det sociala området.

I detta åtagande ingår bland annat att

- göra överenskommelsen känd nationellt och lokalt för att inspirera till lokala och regionala dialoger,
- verka för att idéburna organisationer ansluter sig till överenskommelsen,
- behandla organisationer som väljer att inte ansluta sig på ett likvärdigt sätt som anslutna organisationer,
- verka för att överenskommelsen blir ett levande dokument samt att
- kontinuerligt följa upp och utvärdera överenskommelsen.

5 Teman i dialogen

Dialogen inom integrationsområdet har strukturerats i sex övergripande teman: *språk, hälsa, bostad, arbete och sysselsättning, utbildning/bildning och mötesplatser*.

I det följande lämnas en översiktlig sammanfattning av den bild som representanter för de idéburna organisationerna framfört under mötena. Bilden är långtifrån fullständig men ger dock en samlad utgångspunkt för vidare analys om hinder för integration och en beskrivning av organisationernas betydelsefulla arbete på det integrationspolitiska området.

Under dialogen har begreppet *samverkan över gränser* tagits upp. Genom att samverkan sker organisationer emellan och mellan kommuner och organisationer så sker förutom en kvalitetssäkring även en ”kvantitetssäkring”. Nätverket för de som arbetar med nyanlända bör vara stort för att gemensamt kunna erbjuda en mångfald av tjänster som anpassas efter den nyanländes behov.

Arbete och sysselsättning, hälsa och språk genomsyrar samtliga teman under vilka dialogen strukturerats. Områdena går in i varandra och vissa frågor överskrider dessa teman. Det handlar bland annat om frågor som demokrati, diskriminering, främlingsfientlighet, jämlikhet, jämställdhet, mänskliga rättigheter, kultur och mångfald. Många organisationer har dessa som centrala i sina program. Detta arbete speglas inte fullt ut i beskrivningen som följer. Andra frågor presenterar en komplexitet där den etniska bakgrunden samspelar med andra frågor om kön, funktionshinder, religion eller trosuppfattning, sexuell läggning och ålder. Identitet och livsvillkor i form av diskriminering eller delaktighet är centrala dimensioner i denna komplexitet. Frågorna har berörts i dialogen men inte varit föremål för en närmare diskussion.

Många organisationer har verksamhet som varken innehåller direkt språkundervisning eller ett uttalat hälsofokus. Samtidigt har ofta verksamheten en indirekt positiv verkan för hälsan och för inlärnigen av det svenska språket. Sådan verksamhet sker exempelvis i kurser och cirklar som studieförbunden erbjuder.

I det följande ges en bild, som trots sin ofullständighet bekräftar det avgörande arbete som idéburna organisationer gör för att ge stöd åt nyanlända människors möjligheter att etablera sig i det svenska samhället.

5.1 Språk

Språket är en viktig faktor när det gäller att etablera sig i det svenska samhället. Organisationerna menar att utgångspunkt för språkundervisningen måste vara den nyanländas kunskapsnivå och behov och kopplas till individens vardag.

Organisationerna menar vidare att det krävs insatser både inom det formella skolväsendet och inom det icke formella lärandet. Det kan handla om att utveckla modersmålsundervisningen liksom dagens svenskundervisning för invandrare.

En viktig slutsats under dialogerna är att det mest effektiva sättet, för alla människor oavsett ålder, är att lära sig ett nytt språk i ett meningsfullt sammanhang. Studieförbunden har till exempel verksamhet med mentorer eller så kallade *medspråkare* som finns vid den nyanländes sida och lär ut svenska medan man gör något annat meningsfullt. Detta har visat sig vara mycket effektivt.

Organisationerna ställer krav på att det finns lättläst information som kan komplettera det stöd som ideella organisationer på olika sätt är och

kan vara stöd för nyanlända. Idéburna organisationer kan tänka sig att medverka till att sådan information tas fram på olika språk.

5.2 Hälsa

Att av olika skäl ha lämnat sitt hemland innebär för många en stor psykisk påfrestning och som även kan sätta fysiska spår. Tiden för väntan på uppehållstillstånd kan innebära ytterligare psykisk och/eller fysisk anspänning mycket beroende på eventuell oro som kan leda till sämre hälsa.

I dialogen har det framkommit ett antal exempel på att en person kan hamna i en situation där hon eller han varken får arbete eller möjlighet att delta i något annat socialt sammanhang som bekräftar andra identiteter än flyktingkapets – det kan till exempel handla om yrkeslivets identitet.

I dialogen har de idéburna organisationerna angivit att tröskeln för att få tillgång till sjukvården kan upplevas som hög, varpå vissa avstår från att söka det stöd de behöver i den offentliga vården. Exempelvis kan frågor om den egna sexuella- och reproduktiva hälsan vara särskilt svåra att ta upp med vårdpersonal i det nya landet. De menar därför att det är angeläget att personal inom vården informerar om vilka sexuella och reproduktiva rättigheter den nyanlände har i Sverige.

Flera organisationer berättar att de idag har en kompletterande roll i förhållande till det offentliga, men de menar att ansvaret inte är deras så länge de inte fått formellt mandat från till exempel kommunen.

De idéburna organisationerna arbetar ofta individanpassat och med en helhetssyn. Inte sällan utgår man även från att den med egen erfarenhet av till exempel trauma i det förflutna kan vara en resurs för att hjälpa andra nyanlända.

De idéburna organisationerna gör inte skillnad på bemötandet på grund av om en människa är asylsökande eller har uppehållstillstånd. Man arbetar ofta utifrån det salutogena perspektivet, dvs. genom att se och bekräfta det friska i en människa, vilket kan vara speciellt viktigt för någon som upplevt de svårigheter som det innebär att tvingas lämna sitt sammanhang i sitt hemland.

I dialogen framförde organisationerna att de anser att det saknas en samlad bild av nyanländas behov när det gäller att finna vägar till hälsa. Viktiga bestämningsfaktorer för hälsa - för alla människor - är deltagande, inflytande och likabehandling. Cirkeldeltagande och annan verksamhet där man känner mening främjar hälsan och känslan av social tillhörighet samt i förlängningen också ansvarstagande.

Det finns flera goda exempel på samverkan och helhetssyn hos organisationerna där cirklar och andra nätverk i ett sammanhang erbjuder undervisning i svenska, samhällskunskap, målning, dans och matlagning varvat med gruppterapi och avslappning. Det finns givetvis också verksamhet som syftar till integration genom att enbart fokusera på hälsa inom ett visst område.

5.3 Bostad

Som nyanländ kan det vara så att man under tiden för väntan på uppehållstillstånd bor på en ort, lär sig språket och får en social plattform, för att senare starta om på nytt där en permanent bostadslösning erbjuds.

I dialogen har organisationerna framfört att de anser att det råder ett hårdare klimat angående bostadsläget i allmännyttans bostäder än tidigare. Bostadsbolagen ställer högre krav, till exempel på att det finns borgenärer – något som är omöjligt för de flesta nyanlända och deras anhöriga att frambringa. De ideella organisationerna efterfrågade i dialogen mer engagemang från bostadsbolagen och önskar samarbete. Bland annat skulle denna del av etableringen särskilt kunna stimuleras

När det gäller miljön i till exempel stora miljonprogramsområdena, så anser organisationerna att det är extra viktigt att idéburna organisationer finns för att erbjuda social gemenskap, sysselsättning och annan hjälp som bidrar till etableringen i det svenska samhället.

Flera ideella organisationer fångar upp och driver ett engagemang som ger stöd för nyanländas etablering i det svenska samhället. De etniska organisationerna tar ett stort ansvar och anordnar integrationsfrämjande aktiviteter i bostadsområden. Men fortfarande efterlyser organisationerna att fler kommuner medvetet planerar för aktiv integration även i sin bostadspolitik.

Organisationerna har bland annat efterfrågat samlingslokaler för att finna mötesplatser i miljonprogrammets bostadsområden. Det är viktigt att värna de boendes möjligheter att påverka sin situation, sin närmiljö liksom samhället i stort. Utgångspunkten för verksamheten är människors intressen och behov av att känna större delaktighet.

5.4 Arbete och sysselsättning

Arbete är en viktig grund för integration. Idéburna organisationer är såväl en plattform för engagemang och aktivitet som en hjälp för den enskilde att komma in i det svenska samhället genom till exempel organisationens eget samarbete med Arbetsförmedlingen.

Organisationsrepresentanterna menar att de är villiga att göra mer för nyanlända och deras sysselsättning, men att det offentliga saknar kunskap om att ideella organisationer skulle kunna vara en resurs på detta område.

En del organisationer startar egna resurscentra för att ge den nyanlände förberedelse inför arbetslivet. I dialogen gavs några exempel där kommuner idag köper organisationers tjänster för jobbkurser och introduktionskurser utifrån organisationerna kompetens. Till exempel har flera organisationer ofta kontaktnät i lokala företag för prova-på-jobb och praktikplatser.

Lika viktigt som att den nyanlända så snart som möjligt får en meningsfull tillvaro och en egen försörjning, är att organisationerna kan fungera som länkar till arbetsmarknaden. Några organisationer har bjudit in till träffar för olika yrkesgrupper, där de nyanlända, till exempel tandsköterskor, fått möta yrkesverksamma tandsköterskor. På så sätt informeras man om sin bransch samtidigt som man knyter kontakter.

Andra exempel är Lärotorgen, ideella organisationer som skapar jobbpooler bland företagare och socialt företagande där ideella organisationer kan vara stöd för det administrativa arbetet.

När det gäller näringslivet föreslår organisationerna, att lika väl som man jämställdhets- och miljömärker företag som uppfyller krav avseende jämställdhet eller miljöarbete, så borde man kunna integrationsdiplomera de företag som tar in nyanlända för praktik eller anställning.

5.5 Utbildning/bildning

Kunskapsbehovet hos den nyanlända, men också hos den som bott i Sverige en längre tid, är stort på olika områden; att lära sig språket, att förvärva kunskap om lagar, regler och normer, kunskap om hur olika organisationer och myndigheter fungerar och mycket annat.

Det utbud av utbildnings- och bildningsinsatser som erbjuds av idéburna organisationer är omfattande. Idéburna organisationer skapar i sina nätverk med övriga civilsamhället naturliga platser för lärande, kulturer och generationer emellan. Att finnas i ett socialt sammanhang, exempelvis en förening, kan bli en viktig del av det informella lärandet. Sociala koder måste upplevas för att förstås.

Genom föreningslivet får man ett brett kontaktnät av människor inom många olika samhällsområden. Många har behov av gemenskap med landsmän och vill i ett senare skede komma i kontakt med andra människor och andra slags organisationer. Bland föreningarna finns många etniska föreningar och en unik möjlighet att i samverkan med studieförbunden erbjuda fördjupad förenings- och samhällskunskap.

Den nyanlände får i ett sådant sammanhang också praktiska möjligheter att utveckla sin svenska. Inom de allra flesta av trossamfunden pågår ett omfattande arbete med att skapa plattformar för möten och integration, där utbildning av de svenska medlemmarna utgör en viktig förutsättning.

Invandring bidrar till breddad kulturell kompetens i det svenska samhället och kulturen utgör en betydelsefull arena för integration för människor med olika bakgrund och över generationsgränser.

Ideella organisationer framhåller att de utifrån sin kompetens och erfarenhet har unika förutsättningar för att kunna medverka i planering och genomförande av utbildningar som riktar sig till nyanlända. De idéburna organisationerna kan bland annat tänka sig att medverka i språkutbildning liksom utbildning i värderings- och bemötandefrågor samt samhällsorientering.

Vid dialogen framhölls ofta att integration alltid måste vara en ömsesidig process. Det kan aldrig ankomma på den nyanlände att ta hela ansvaret för att bli en aktiv del av det svenska samhället.

5.6 Mötesplatser

För att skapa arenor för deltagande i föreningsliv, kontakt med samhällsinstitutioner, stöd till enskilda eller kulturaktiviteter behövs mötesplatser. Inom de olika temaområdena återkom detta behov utifrån olika perspektiv.

Mötesplatserna behöver utgå ifrån människors olika behov. Människor hittar gemenskap i religionen, kulturen, politiken eller något annat. Mötesplatserna utgör arenor där behov kan mötas praktiskt i verkligheten. Mötesplatserna kan se olika ut och bäras av olika slags organisationer. De kan därför vara en arena för alla de organisationer, myndigheter, företag och enskilda som kan och vill göra en insats. Mötesplatser kan också vara en arena för många aktörers samverkan.

Ett medborgarkontor tillhandahåller samhällsinformation medan en mötesplats erbjuder sociala kontakter och skapar nätverk. Oavsett vem som driver en mötesplats ska den ha en genomtänkt idé om hur ömsesidiga möten skapas och kunskap om de kulturer som möts. Den behöver vara ändamålsenlig och tillgänglig och öppen även för nya, framväxande rörelser. Mötesplatserna behöver också vara proaktiva, dvs. inte vänta på besökarna utan analysera behoven och aktivt genom direkt kontakt erbjuda lösningar, *möten* och tillgång till befintliga nätverk.

I dialogen förde organisationerna fram behovet av mötesplatser och lokaler till detta i förroterna. De kan utgöra en demokratisk och kulturell infrastruktur, erbjuda kunskap om lokalsamhället och stärka möjlig-

heterna för de boende att tillsammans med andra påverka den egna livssituation, närmiljön och samhället i stort.

6 Organisationernas roll

6.1 Organisationernas självständighet och oberoende

Under dialogen har det tydliggjorts att organisationernas roll och arbete bygger på att verksamheten utgår från ett engagemang att ge medmänskligt stöd. En viktig styrka är att man är en självständig och oberoende organisation och inte en myndighet eller en förvaltning. Organisationens kunskande och erfarenheter bidrar till att utveckla nya metoder när det gäller nyanlända människors möjligheter att etablera sig i det svenska samhället.

Under dialogen har organisationerna identifierat de hinder som de anser finns när det gäller deras förutsättningar att arbeta inom integrationsområdet. Det handlar till exempel om bristen på erkännande av organisationernas roll, att idéburna organisationer ibland kan uppfattas som en konkurrent som utförare och att det inte finns tillräckliga medel att skapa en organisation som kan fungera stabilt och långsiktigt. Det kan också handla om resursfördelningens utformning eller idéburna organisationers begränsade ekonomiska möjligheter att delta i samverkans- och planeringsmöten.

6.2 Samverkan

Under dialogen har en diskussion om samverkan ständigt varit aktuell. Det är viktigt att finna former för dialog och samverkan på lokal och regional nivå och att där klargöra myndigheternas, kommunernas och de ideella organisationernas respektive roller. Dialogen är ett viktigt medel när det gäller att uppnå samsyn.

Organisationerna pekar vidare på behovet av att utveckla formerna för samverkan som bygger på förståelse för det offentliga ansvar och organisationernas särart. Idéburna organisationer kan i samverkan med varandra ofta genomföra verksamhet för nyanländas etablering med högre kvalitet och större omfattning än idag om förutsättningar för det ges.

7 Övergripande gemensamma slutsatser av dialogen

Dialogen har lyft fram kunskapen om svårigheterna för den nyanlände att etablera sig i Sverige och att bli en del av det svenska samhällets gemenskap. Dialogen har vidare ökat kunskapen om den viktiga roll som de idéburna organisationerna spelar på integrationsområdet. Det gäller inte minst som stöd för enskilda individer och familjer i vardagen och när det gäller att orientera sig i det nya landet. De idéburna organisationerna är ofta en brygga mellan hemlandet och Sverige. Dialogen har också visat att det finns samarbeten med bl. a. kommuner som är värda att bygga vidare på.

En viktig slutsats är att organisationerna genom sin trovärdighet och sitt engagemang ofta spelar en avgörande roll när det gäller nyanländas möjligheter att etablera sig i det svenska samhället. Föreningsledare och frivilliga inom organisationerna uppfattas som förtroendepersoner. Deras insatser är av stor vikt för möjligheterna att skapa ett samhälle som präglas av gemenskap och respekt för människors lika värde.

Dialogen belyser att organisationernas arbete präglas av mångfald när det gäller verksamheter och aktiviteter. De kännetecknas av att de är mycket konkreta alltifrån medverkan i och utförande av svenskundervisning för invandrare, kurser i svenska som andraspråk, dagens samhällsinformation och föreningskunskap till läxhjälp, olika mötesplatser i bostadsområdena samt stöd till föräldrar, ensamstående och arbetslösa.

Vid dialogmötena har det också framkommit att det inte bara är den invandrade som kan ha behov och nytta av att organisationer kommer med som utförare av och medverkande i integrationspolitikens genomförande. Det är också så att de idéburna organisationerna besitter kunskap och erfarenhet som också kan användas för att utbilda bland annat offentliga aktörer som på olika sätt är involverade i integrationsarbetet.

Dialogen har även visat att det inte bara finns ett behov av ett erfarenhets- och kunskapsutbyte mellan den ideella sektorn och det offentliga, utan också inom den egna organisationen och organisationer emellan.

Det är uppenbart att organisationerna redan idag gör viktiga insatser när det gäller möjligheterna för nyanlända att etablera sig i det svenska samhället. Dialogen har också tydliggjort att organisationerna är beredda att göra än mer, att spela en än större roll. För att det ska vara möjligt krävs stor vilja att erkänna och bejaka de idéburna organisationernas

arbete. Det gäller oavsett om de föreningar eller uppträder enbart i någon av rollerna som röstbärare och opinionsbildare eller utförare.

Ett erkännande innebär bland annat att organisationerna behandlas likvärdigt med andra aktörer och att man ges goda förutsättningar att samverka med stat och kommun när så är aktuellt. Det bör understrykas att de idéburna organisationerna bör ges förutsättningar som möjliggör planering med långsiktighet och hållbar utveckling som grund. Utformningen av det statliga och kommunala stödet till den ideella sektorns aktörer är en viktig förutsättning för detta.

8. Åtgärdsplaner

Denna överenskommelse har vuxit fram i dialog och samspel mellan ett antal idéburna organisationer inom integrationsområdet, regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting. Överenskommelsen är en ömsesidig avsiktsförklaring.

Principerna i överenskommelsen är vägledande och kan följas av konkreta åtgärder från såväl regeringen, Sveriges Kommuner och Landsting som de idéburna organisationernas sida.

Varje part ansvarar för sin respektive åtgärdsplan, medan principerna ägs gemensamt.

Nedanstående åtgärder ska svara mot de synpunkter som framförts under dialogen.

8.1 Regeringens åtgärdsplan

<i>Åtgärd</i>
<p>1. Regeringen avser att, mot bakgrund av de svårigheter som de ideella organisationerna har beskrivit under dialogen, tillsammans med bland andra Migrationsverket och ESF-rådet verka för att förfarandet rörande ansökningar om bidrag till integrationsprojekt förenklas.</p>
<p>2. Inom ramen för det urbana utvecklingsarbetet har regeringen tecknat lokala utvecklingsavtal med 21 kommuner för perioden 2008–2010. Av förordningen (2008:348) om urbant utvecklingsarbete framgår att boendeorganisationer och andra organisationer bör ingå i det lokala utvecklingsarbete som bedrivs på grundval av avtalen. Regeringen avser att, inom ramen för detta arbete, särskilt följa hur de ideella organisationerna medverkar i de lokala partnerskapen och tillsammans med berörda kommuner verka för att lokala organisationer i större utsträckning kan delta i utvecklingsarbetet.</p>
<p>3. Regeringen avser att genomföra ett treårigt projekt som syftar till att underlätta nyanlända invandrades etablering på arbetsmarknaden genom mentorskap på grundval av yrke, utbildning eller tidigare erfarenhet. Verksamheterna ska kunna bedrivas av bland annat organisationer inom det civila samhället, och det yrkesinriktade mentorskapet ska kunna kombineras med inslag av till exempel vägledning till studier eller till engagemang inom organisationer. Ungdomsstyrelsen ska under 2010 fördela 5 miljoner kronor för verksamheterna med stöd av förordningen (2010:84) om statsbidrag för verksamheter med yrkesinriktat mentorskap.</p>
<p>4. I propositionen Nyanländas invandrades arbetsmarknads-etablering – egenansvar med professionellt stöd (2009/10:60) föreslår regeringen att en rätt införs för nyanlända flyktingar m.fl. att välja en personlig etableringslots som stöd i etableringen. Etableringslotsen ska få statlig ersättning bland annat baserat på prestationer och resultat. Idéburna organisationer kommer ha möjlighet att erbjuda lotstjänster på lika villkor som andra aktörer.</p>

<p>5. Kommuner ska, enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, ge de nationella minoriteterna (judar, romer, samer, sverigefinnar och torne-dalingar) möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med representanter för minoriteterna i sådana frågor. I förarbetena till lagen (prop. 2008/09:158 s. 40) anges att särskilt minoriteternas organisationer bör lyftas fram i dessa dialoger.</p>
<p>6. Delegationen för romska frågor (Ju2006: 10) ska senast den 30 juni 2010 lämna förslag på hur romers livsvillkor i samhället ska kunna förbättras. Länsstyrelsen i Stockholms län har fått i uppdrag (IJ2009/2169/DEM, IJ2009/2285/DISK) att stödja de kommuner som påbörjat ett utvecklingsarbete avseende den romska minoriteten, samt för att förmedla kontakter mellan den romska minoriteten och ansvariga myndigheter.</p>
<p>7. Regeringen avser att, såsom framgår av regeringsbeslut om överenskommelse med idéburna organisationer inom det sociala området den 23 oktober 2008 (IJ2008/2110/UF), informera den ideella sektorn om relevant arbete som pågår på integrationsområdet inom Regeringskansliet och andra statliga myndigheter.</p>
<p>8. Regeringen avser att, i likhet med regeringsbeslutet om överenskommelse med idéburna organisationer inom det sociala området den 23 oktober 2008 (IJ2008/2110/UF), höra och uppmärksamma den ideella sektorn under t.ex. utredningsarbete när det handlar om integrationsfrågor.</p>
<p>9. Regeringen avser att, i likhet med regeringsbeslutet om överenskommelsen med idéburna organisationer inom det sociala området den 23 oktober 2008 (IJ2008/2110/UF), ta tillvara de ideella organisationernas erfarenheter inom integrationsområdet och verka för att olika aktörer sprider kunskap om den metodutveckling som sker i den ideella sektorn.</p>
<p>10. Regeringskansliet har upprättat ett avtal med Malmö Ideella föreningars Paraplyorganisation om att genomföra seminarie- och nätverksarbete om verksamhet med mentorer för nyanlända som vill engagera sig i ideella organisationer (IJ2009/1848/UF). I detta arbete ingår att organisationen bör redovisa sina erfarenheter i en rapport till Regeringskansliet under 2010.</p>

<p>11. Regeringen har gett Ungdomsstyrelsen i uppdrag att under 2010 utlysa sammanlagt 13 miljoner kronor till ungdomsorganisationer och andra organisationer inom civilsamhället som vill arbeta med engagemangsguider och liknande metoder av uppsökande karaktär. Dessa metoder bör syfta till att genom uppsökande verksamhet i områden med lägre organisationsgrad stimulera till kontakter inom det civila samhällets organisationer inom skilda verksamhetsområden (IJ2009/1454/JÄM, IJ2010/138/JÄM, IJ2009/2215/UF).</p>
<p>12. Regeringen har gett Ungdomsstyrelsen i uppdrag att, inom ramen för ett projekt, genomföra samtal och skapa nätverk med ett tiotal ideella organisationer om hur arbetet för mångfald och mot diskriminering inom den egna verksamheterna kan utvecklas. Regeringen har vidare gett i uppdrag åt Ungdomsstyrelsen att under 2010 utlysa 5 miljoner kronor som kan sökas av organisationer som vill intensifiera sitt arbete mot diskriminering, särskilt könsdiskriminering, och för jämställdhet inom den egna verksamheten. I uppdraget ingår att sammanställa en rapport (IJ2007/26/UF).</p>
<p>13. Regeringen har beslutat att inrätta ett forskningsprogram om det civila samhället under 2010 (se prop. 2009/10:55). Programmet pågår i tio år och omfattar dels ett flervetenskapligt grundforskningsprogram för forskning om det civila samhället, dels forskningsbaserade studier för grundläggande kunskap om det civila samhället, inklusive mötesplatser för forskarsamtal och spridning av forskningsbaserad kunskap. Vetenskapsrådet har fått i uppdrag att genomföra grundforskningsprogrammet (IJ2009/2201 [delvis], IJ2209/2322 [delvis], IJ2009/2320 [delvis]). Regeringen avser att avsätta ca 22 miljoner kronor per år.</p>
<p>14. Statistiska Centralbyrån (SCB) har fått i uppdrag att ta fram samlad och kompletterad statistik om det civila samhället. En första redovisning bör om möjligt ske 2011 (IJ2010/137/UF).</p>
<p>15. Regeringen har för avsikt att fatta beslut om en handlingsplan för arbetsintegrerande sociala företag. Syftet med handlingsplanen är att underlätta för fler växande sociala företag. Planen utarbetas f.n. inom Näringsdepartementet.</p>

<p>16. Regeringen följer arbetet i den anordnargrupp som Arbetsförmedlingen har bildat i samråd med Svenska ESF-rådet för att säkerställa sysselsättningstillfällena för deltagarna i den tredje fasen av jobb- och utvecklingsgarantin. I anordnargruppen kan bland annat ideella organisationer vara representerade. (Pågående uppdrag.)</p>
<p>17. Arbetsförmedlingen har skrivit ramavtal med Röda Korset, Hela Sverige ska leva, Myrorna, RF, Svenska kyrkan och IDEA för tredje fasen i jobb- och utvecklingsgarantin m.fl. Regeringen avser att överväga hur Arbetsförmedlingen skulle kunna stimuleras ytterligare att säkerställa att sociala företag och ideella organisationer deltar i denna verksamhet.</p>
<p>18. Regeringen avser att fortsätta arbetet med jobbgarantin för ungdomar enligt förordningen (2007:813) om jobbgaranti för ungdomar, i enlighet med vilken arbetspraktik också kan genomföras hos idéburna organisationer.</p>
<p>19. Regeringen avser att överväga hur myndigheter kan stimuleras att ge utrymme för fler instegsjobb inom ideella organisationer för nyanlända. I och med att reformen för nyanländas arbetsmarknadsetablering träder i kraft den 1 december 2010 kommer Arbetsförmedlingen att behöva tillgång till fler instegsjobb inom idéburna organisationer.</p>
<p>20. Regeringen har gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att under 2009–2010 genomföra ett pilotprojekt som syftar till att finna metoder för att minska utanförskap bland utrikes födda kvinnor som inte deltar på arbetsmarknaden (A2009/1763/AE). Projektet ska genomföras i samarbete med föreningar som finns i kommuner med lokala utvecklingsavtal. Uppdraget ska redovisas senast den 1 april 2011.</p>
<p>21. Regeringen har lämnat förslag om att en person, som av kommunen bedömts behörig att delta i svenskundervisning för invandrare (sfi) och antagits till utbildningen, ska kunna vända sig till en folkhögskola med betygsrätt för sfi. Lagen föreslås träda i kraft den 28 juni 2010.</p>

22. Regeringens yrkevuxsatsning innebär att kommunerna kan få statsbidrag för att anordna yrkeskurser för vuxna. Satsningen möjliggör för kommunerna att inom ramen för orienteringskurser erbjuda svenskundervisning för invandrare som är integrerad med yrkesutbildningen. Undervisningen kan genomföras i samverkan med ideella organisationer.
23. Regeringen har gett svenska ESF-rådet i uppdrag att samordna Sveriges genomförande av europeiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning 2010 (S2009/263/ST). En målsättning med europeiska året är att stärka grupper i särskilt utsatta situationer, tex. nyanlända.

8.2. De idéburna organisationernas åtgärdsplan

Ur det inledande avsnittets beskrivning om vägledande principer samt åtaganden och åtgärder för överenskommelsens genomförande framgår att varje part svarar för sina respektive åtaganden/åtgärder, medan principerna är gemensamma.

Till grund för respektive parts handlande ligger det gemensamma åtagandet att göra överenskommelsen känd nationellt och lokalt, att verka för att stödja initiativ till överenskommelser mellan parter på lokal nivå och att systematiskt och kontinuerligt följa upp överenskommelsens genomförande och utveckla dess innehåll.

De idéburna organisationerna har i sin egenskap av röstbärare och opinionsbildare kunskaper och kompetens inom en lång rad områden som är viktiga för nyanländas etablering och integration. Vi ideella och idéburna organisationer formulerar våra åtaganden/åtgärder också utifrån övertygelsen att överenskommelsens betydelse och möjlighet att förverkligas ökar genom att ideella och idéburna organisationer ges de ekonomiska förutsättningar som krävs för att de förstärker sin roll inom integrationsområdet. Denna roll kan bland annat innebära deltagande i upphandlingsprocesser på den öppna marknaden. På detta område behöver organisationernas kompetens stärkas.

8.2.1 Åtaganden

Principen om självständighet och oberoende

- Att värna rätten att lyfta fram kritik även i avtalsreglerade relationer mellan det offentliga och de ideella och frivilligorganisationerna.

Principen om dialog

- Att söka utveckla inbördes samverkansformer mellan organisationerna samt mellan organisationerna och den offentliga sektorn

Principen om kvalitet

- Att utveckla metoder för att mäta verksamheternas kvalitet och resultat utifrån de ideella och frivilligorganisationernas särart.
- Att sätta brukarens intresse och integritet som ledstjärna i verksamheten.
- Att verka för forsknings- och utvecklingsinsatser med inriktning mot de ideella och frivilligorganisationerna inom etablerings- och integrationsområden.

Principen om långsiktighet

- Att tydliggöra organisationernas behov av resurser för att kunna arbeta långsiktigt.
- Att verka för att dessa resurser görs tillgängliga.

Principen om öppenhet och insyn

- Att öppet redovisa sin verksamhet och dess bärande principer att återkommande diskutera vad de ideella och frivilligorganisationernas arbete och engagemang innebär för organisationerna själva och för samhället i stort.
- Att informera och utbilda samhället om betydelsen av de ideella och frivilligorganisationernas roll i etablering och integration av nyanlända.

Principen om mångfald

- Att våga ta strid om mångfaldens gränser, till exempel när antidemokratiska organisationer eller främlingsfientliga rörelser skapas eller när dessa syns i den egna organisationen.

- Att verka för goda social- och näringspolitiska villkor för att arbetet med etablering och integration av nyanlända kan drivas av olika aktörer.

8.2.2 Åtgärder

Ideella och idéburna organisationers åtgärdsplan är starkt beroende av tillgång till ekonomiska resurser. Med utgångspunkt i de ideella och idéburna organisationernas perspektiv handlar organisationernas åtgärder om:

- Att uppmuntra medlemsorganisationer och lokala och regionala sammanslutningar att utbyta erfarenheter och söka samverkansformer för att utöka och utveckla insatser inom integrationsområdet.
- Att, i mån av tillgängliga resurser, genomföra olika projekt inom alla integrationsområden som syftar till nyanländas och andra gruppers etablering och integration och vars resultat kan utnyttjas i olika kommuner/regioner.
- Att främja och stimulera spridningen av goda arbetsmetoder inom olika områden.
- Att finna former för att säkra en fortlöpande uppföljning och utvärdering av olika insatser. En central uppgift i detta arbete är att säkerställa att brukares och frivilligas integritet respekteras.
- Att ta initiativ till en samverkansdiskussion med kommunerna och andra aktörer och föreslå lösningar som underlättar etablering och integration.
- Att verka för ett finansieringssystem som säkerställer idéburna organisationers långsiktiga arbete inom integrationsområdet.

8.3. Sveriges Kommuner och Landstings åtgärdsplan

Erfarenheter visar på samarbeten mellan kommuner och idéburna organisationer som har hållit hög kvalitet och varit framgångsrika. Det är Sveriges Kommuner och Landstings förhoppning att denna överenskommelse ska underlätta och stimulera ytterligare samverkan på lokal nivå mellan kommuner och idéburna organisationer. Vi hoppas också att samverkan ska involvera statliga myndigheter och näringslivet.

Ett sätt att nå framgång kan vara att denna överenskommelse konkretiseras på lokal nivå. Det kan göras genom lokala

överenskommelser eller genom att på andra sätt upprätthålla en dialog eller skapa kontakter mellan kommuner och idéburna organisationer.

För att stimulera denna utveckling gör Sveriges Kommuner och Landsting följande åtaganden:

- Sveriges Kommuner och Landsting kommer att bidra till att överenskommelsen blir känd av organisationens medlemmar, dvs. kommuner, landsting och regioner.
- Sveriges Kommuner och Landsting kommer också att sprida goda exempel på lokal samverkan mellan kommuner och idéburna organisationer samt erfarenheter av överenskommelsen till medlemmar. De goda exemplen kommer att spridas på olika sätt, t.ex. genom seminarier. Syftet med att sprida goda exempel är att visa på möjligheter till lokala lösningar och på sätt stimulera ökat samarbete med den idéburna sektorn. Erfarenhetsutbytet kan generera lokala överenskommelser eller på andra sätt bidra till att dialog och kontakter upprätthålls mellan kommuner och idéburna organisationer.
- Sveriges Kommuner och Landsting avser att samarbeta med andra aktörer och statliga myndigheter som har uppdrag inom etableringen av nyanlända i frågor som rör den idéburna sektorns roll. Ett forum kan vara den s.k. samverkansdelegationen där Migrationsverket, Arbetsförmedlingen och länsstyrelserna ingår. Syftet är att synliggöra för dessa aktörer att de också har en roll att spela i samverkan med idéburna organisationer.

Bilaga 2

Organisationer som omfattats av dialogen inom integrationsområdet

ABF
Amatörkulturens samrådsgrupp
Afrosvenskarnas Riksförbund
Albakos Ungdomscenter
Albanska föreningars union i Sverige
Albanska Kvinnoförbundet
Amnesty
Armeniska Riksförbundet i Sverige
Assyriska Riksförbundet
Assyriska Ungdomsförbundet
Bhuf - Bosnisk Hercegovinska Ungdomsförbundet
BeMUF - Bosnien-Hercegovinas Muslimska Ungdomsförbund
BOOSTER Riksförbund
Bosnien och Hercegovinas Kvinnoriksförbund i Sverige
Bosniska Hercegovinska Riksförbundet i Sverige
Bosnisk-svenska Kvinnoförbundet i Sverige
BRIS – Barnens Rätt I Samhället
Caritas
Centerpartiets Ungdomsförbund
Centrum mot rasism
Civilförsvarsförbundet
Coompanion
DHR – De Handikappades Riksförbund
Drömmarnas Hus
EFS – Evangeliska Fosterlands Stiftelsen
ERIS – Eritreanska Riksförbundet i Sverige
Evangeliska Frikyrkan
Famna
5 i 12-rörelsen
Folkbildningsförbundet
Folkbildningsrådet
Folkets Hus och Parker
Forum för Frivilligt Socialt Arbete
Frivilligcentralerna
Fryshuset Elektra och United Sisters
Frälsningsarmén
Förbundet Unga Rörelsehindrade
GFC – Göteborgs Föreningscenter
GIC – Göteborgs Integrations Center
Grekiska Ungdomsförbundet
Grön Ungdom
Göteborgsinitiativet

Hela Sverige ska leva
HSO – Handikappförbundens Samarbetsorgan
Hyresgästföreningen
Immigranternas Riksförbund
Individuell Människohjälp
Internationella Kvinnoförbundet
Internationellt Kvinnocentrum
Irakiska Flyktingarnas Förbund
Irakiska Riksförbundet i Sverige
Iranska Flyktingars Riksförbund i Sverige
Iranska Flyktingars Riksorganisation
Iranska Riksförbundet i Sverige
Islamiska Shiasamfundet
Judiska Centralrådet
Judiska Ungdomsförbundet i Sverige
Kaldeiska Riksförbundet
KDU - Kristdemokratiska Ungdomsförbundet
Kristna Araber Riksförbundet
Kurdiska Riksförbundet
Kurdiska Rådet
Kurdistan Studentförbund i Sverige
Liberala Ungdomsförbundet
LRF – Lantbrukarnas Riksförbund
LSU – Sveriges Ungdomsorganisationer
Metodistkyrkan i Sverige
MIP – Malmö Ideella föreningars Paraplyorganisation
MUF – Moderata Ungdomsförbundet
Nyby Vision
Nätverket NUNI
Ortodoxa och Österländska Kyrkors Ekumeniska Råd
Pingst – Fria församlingar i samverkan
PRO – Pensionärernas Riksorganisation
RF – Riksidrottsförbundet
RFS – Riksförbundet Frivilliga Samhällsarbetare
RFSL – Riksförbundet för Sexuellt Likaberättigande
RFSU – Riksförbundet för Sexuell Upplysning
RIFFI – Riksförbundet Internationella Föreningen För
Invandrarkvinnor
RIO – Rörelsefolkhögskolornas Intresseorganisation
Riksteatern
Rinkeby Folkets Hus
Roks – Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige
Romersk-Katolska Kyrkan i Sverige
Romska Ungdomsförbundet
Rotary
RUS – Riksförbundet Ungdomar för Social hälsa

Ryska Riksförbundet i Sverige
Rädda Barnen
Rädda Barnens Ungdomsförbund
Röda Korset
Röda Korsets Ungdomsförbund
SECO – Sveriges Elevråds Centralorganisation
Serbiska Riksförbundet
Serbiska Ungdomsförbundet
Serbiska Ungdomsorganisationen
SIOS – Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige
SIOS ungdomskommitté
SKR – Sveriges Kristna Råd
SKR – Sveriges Kvinnojourers Riksförbund
SKUR – Nätverket för Sveriges Kristna Ungdomsrörelser
Skyddsvärnet
SMR – Sveriges Muslimska Råd
Somaliska Riksförbundet i Sverige
Somalisk-svenska ungdomsriksförbundet
Sociala Missionen
Spånga Blåband
Studiefrämjandet
Studieförbundet Vuxenskolan
SSU – Sveriges Socialdemokratiska Ungdomsförbund
Sudanesiska Riksförbundet
Svenska Alliansmissionen
Svenska Baptistsamfundet
Svenska Kyrkan
Svenska Missionskyrkan
Svenska Scoutrådet
Sverigefinska Ungdomsförbundet
Sveriges Elevråd
Sveriges Unga Muslimer
Sveriges Ungdomsråd
Syriansk Assyrisk Riksförbundet i Sverige
Syrianska Ungdomsförbundet
Syrisk Ortodoxa Kyrkans Ungdomsförbund
Syriska Riksförbundet
Tamam
Terrafem
Turkiska Ungdomsförbundet
UNF – Ungdomens Nykterhetsförbund
Ungdomsinitiativet inom Syrisk-Ortodoxa Ärkestiftet
Verdandi
Värmdö Föreningsråd
Östra Kurdistan Demokratiska Ungdomsförbund

Protokoll 1
vid regeringssammanträde
2009-01-15 IJ2009/60/UF

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Dialog om relationerna mellan regeringen och idéburna organisationer som arbetar med mottagande av asylsökande, nyanländas etablering samt integration

Regeringens beslut

Regeringen inbjuder idéburna organisationer som verkar inom integrationsområdet, dvs. organisationer som arbetar med nyanländas etablering, till en dialog om hur relationerna mellan regeringen och de idéburna organisationerna kan utvecklas vidare. Även organisationer som arbetar med mottagande av asylsökande eller gör andra insatser för att skapa bättre förutsättningar för en eventuell framtida etablering i Sverige eller i hemlandet ska bjudas in till dialogen.

Dialogen ska syfta till att tydliggöra de idéburna organisationernas roll inom integrationsområdet, mottagande av asylsökande och nyanländas etablering samt möjliggöra för dessa aktörer att vara utförare på likvärdiga villkor med andra aktörer som är verksamma inom området. Dialogen kan ligga till grund för en eventuell överenskommelse. En sådan överenskommelse ska stödja framväxten av en större mångfald av utförare inom integrationsområdet.

Arbetet ska bedrivas av en arbetsgrupp inom Regeringskansliet och gemensamt ledas av statssekreteraren vid Integrations- och jämställdhetsdepartementet och statssekreteraren åt migrationsministern vid Justitiedepartementet. Representanter från Integrations- och jämställdhetsdepartementet, Justitiedepartementet, Arbetsmarknadsdepartementet, Kulturdepartementet, Socialdepartementet samt Utbildningsdepartementet bör också ingå i arbetsgruppen. I arbetet ingår att ta fram ett förslag till en åtgärds- och tidsplan.

Arbetsgruppen ska ansvara för inbjudningar till berörda aktörer samt utforma och organisera arbetet i närmare detalj. Vidare ska arbetsgruppen ansvara för hur resultaten av dialogen ska diskuteras och kommuniceras i bredare grupper än de som är direkt involverade i processen.

Arbetsgruppen ska beakta relevanta utredningar på området, Asylmottagningsutredningen (Ju 2007:18) samt betänkandet från Utredningen om nyanländas arbetsmarknadsetablering Egenansvar – med professionellt stöd (SOU 2008:58).

Sveriges Kommuner och Landsting ska bjudas in att delta i processen. Särskilt berörda myndigheter, såsom Migrationsverket och Arbetsförmedlingen, ska vid behov också bjudas in att delta i processen.

Resultatet av dialogen ska redovisas senast den 31 augusti 2009. Om förslagen medför budgetära eller ekonomiska konsekvenser ska finansiering presenteras.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 6 september 2007 att inbjuda ideella aktörer verksamma inom det sociala området till en dialog som skulle kunna ligga till grund för en överenskommelse om hur relationerna mellan staten och den ideella sektorn kan utvecklas (IJ2007/2539/D). I beslutet angavs att arbetet med att utveckla relationerna mellan det offentliga och den ideella sektorn först bör avgränsas till det sociala området för att därefter behandla andra områden inom den ideella sektorn. Till dialogen inbjöds också Sveriges Kommuner och Landsting. Dialogen har genomförts under tiden november 2007 till och med mars 2008. Under dialogen inom det sociala området har möten och konferenser ägt rum med sammanlagt ett 90-tal organisationer.

Den 31 mars 2008 presenterades ett förslag till överenskommelse mellan regeringen och idéburna organisationer inom det sociala området. Dialogen har därefter fortsatt och förslaget har reviderats. Regeringen har beslutat att underteckna överenskommelsen (IJ2008/2110/UF). Sveriges Kommuner och Landsting och ett stort antal organisationer har därefter beslutat att ansluta sig till överenskommelsen inom det sociala området.

Skälen för regeringens beslut

Den ideella sektorn har en viktig roll i ett demokratiskt samhälle, inte minst när det gäller att möjliggöra människors egen makt att påverka såväl sin vardag som samhället i stort. Med den ideella sektorn avses här folkrörelser, dvs. alla typer av idéburna organisationer, stiftelser, trossamfund och föreningar.

Den ideella sektorn är en viktig aktör inom den sociala ekonomin. Den sociala ekonomin är den organiserade verksamhet som primärt har samhällseliga ändamål, bygger på demokratiska värderingar och är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn samt har allmännyttan eller medlemsnyttan, inte vinstintresse, som främsta drivkraft.

När det gäller den ideella sektorn har forskare huvudsakligen urskiljt tre olika roller för aktörerna:

- som samordnare av röster för att föra fram människors intressen eller driva särskilda frågor,
- som producenter av olika former av service samt
- som nav för olika gruppers identiteter och gemenskaper.

Många idéburna organisationer bedriver ett omfattande arbete på integrationsområdet och inom mottagandet av asylsökande och bör erkännas och ges förutsättningar att utvecklas vidare. Genom organisationernas flexibilitet, lokala förankring och självständighet från det offentliga kan idéburna organisationer bidra till en mångfald av utförare på området. Genom att organisationer kan ta en direkt kontakt med asylsökande och nyanlända kan organisationerna bidra till att förmedla information om det svenska samhället. Idéburna organisationer kan genom att arbeta med och inkludera personer med olika bakgrund bidra till förbättrad integration i samhället, t.ex. när det gäller nyanländas etablering i arbete, boende, reguljär utbildning m.m. En snabbare etablering i samhället skulle medföra stora mänskliga och samhällsekonomiska vinster.

En dialog med de idéburna organisationer som arbetar med mottagande av asylsökande, nyanländas etablering samt integration bör därför inledas. Dialogen bör syfta till att förtydliga relationen mellan staten och den ideella sektorn i arbetet för nyanländas etablering och förbättrad integration i övrigt, att utveckla former och metoder för de idéburna organisationernas medverkan i introduktionsinsatser för asylsökande och nyanlända samt andra insatser som syftar till att skapa bättre förutsättningar för etablering i Sverige eller i hemlandet, att inventera de idéburna organisationernas verksamheter på området och villkoren för dessa, att identifiera hinder för ideella aktörers arbete på området och föreslå hur staten kan bidra till att undanröja dessa, att belysa hur ideella aktörer kan utvecklas som utförare av service och tjänster på integrationsområdet samt inom mottagandet av asylsökande och nyanländas etablering, samt att belysa hur organisationerna parallellt med att vara utförare också fortsättningsvis kan fungera som "röstbärare" och opinionsbildare. Frågor som rör hantering av asylsökanden, villkor för uppehållstillstånd m.m. ska inte omfattas av dialogen.

Utdrag till

Justitiedepartementet/SIM
Utrikesdepartementet/UP
Socialdepartementet/HS
Finansdepartementet/BA
Finansdepartementet/KL
Finansdepartementet/KE
Utbildningsdepartementet/SV
Näringsdepartementet/ENT
Kulturdepartementet/KT
Arbetsmarknadsdepartementet/A
Migrationsverket
Arbetsförmedlingen
Sveriges Kommuner och Landsting